

rasztság és munkásság társadalmi küzdelmét, de egyúttal ki is élezte a belpolitikai ellentéteket. A zsidóság ugyanakkor jelentős szerepet játszott az egyenlőségért folytatott harcokban és a haladó szocialista mozgalomban, és soraiból töltődött föl a magyarországi radikális értelmiségiek osztálya is. Némelyikük bekerült a baloldali pártok és mozgalmak szellemi és politikai vezetésébe, beleértve a Szociáldemokrata, majd később a Kommunista Pártot.

A zsidók közül sokan éppen hogy csak megélték mint kézművesek, munkások vagy kisvállalkozók. Az előnytelen helyzetben lévő osztályok tagjai azonban bennük is a kapitalizmus képviselőit látták, az elnyomott nemzetiségek pedig ezen túlmenően még a magyar sovinszta nacionalizmus bajnokainak is tekintették őket. A nemzeti kisebbségek által lakott vidékeken, Horvát-Szlavóniában, Szlovákiában, Kárpátalján és Erdélyben a zsidók szinte kizárólag magyarul beszéltek (Kárpátalján beszéltek jiddisül is, Erdélyben szintén, ha kisebb mértékben is), s ők voltak a magyar kultúra legfőbb képviselői. Gazdasági helyzetüket nézve elsősorban szabadfoglalkozásúak voltak, orvosok és ügyvédek, illetve az üzleti életben tevékenykedtek és kereskedtek. A szatócsboltok, italkimérések és a kis üzletek szinte kizárólag zsidó kézben voltak.²⁷

1919-ben és 1920 elején, a „fehérterror” idején, amelyet alább is tárgyalunk majd, a közvélemény hajlott arra, hogy a zsidóság egészére hárítsa a felelősséget az elvetélt kommunista diktatúráért csak azért, mert a kevés számú bolsevik között akadt néhány zsidó származású is, noha a magyar zsidók túlnyomó többsége szenvedő alanya és ellenzője volt Kun Béla diktatúrájának. Hasonló volt ez ahhoz, ahogy a kiegyezés korában a zsidó pénzemberekkel és iparvállalkozókkal, a túlzásokba esően hazafiaskodó zsidó szabadfoglalkozásúakkal és értelmiségiekkel azonosították a zsidóságot.²⁸

A zsidók történelmi-politikai szövetkezése a magyarokkal a soknyelvű állam keretei között nem volt egyértelműen áldásos rájuk nézve. Igaz, hogy az egyenjogúsítás után alaposan kiaknázták a lehetőségeket, és az élet minden területén imponáló eredményeket könyvelhettek el, utóbb azonban meg kellett hogy fizessenek vezetőik rövidlátó politikájáért. Az asszimilálódott zsidó felső középosztály adta a zsidóság vezetőit (lásd részletesen a 3. fejezetben), és ennek a rétegnek politikai, valamint gazdasági érdekei szabták meg a közösség mozgását is, nem tudván kifejleszteni magában a zsidó nemzeti tudatot.²⁹ A zsidók vezető csoportja feltétel nélkül és kritikátlanul támogatta a társadalmilag avitt, nemzetiségi szempontból elnyomó, reakciós rezsimet, ezért nem is ébredhettek a tudatára annak, hogy milyen sajátos szerepet kellene betölteniük, és milyen felelősséget kellene magukra vállalniuk egy soknemzetiségű államban. Ahe-